

2071

B.A./B.Sc. (General) Fourth Semester
Geography
Paper - VII: Geography of Punjab
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 60

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. I which is compulsory and selecting one question from each Unit. Credit will be given for suitable maps & diagrams. Use of unmarked/ transparent stencils and coloured pen/pencil are allowed.

x-x-x

- I. Attempt any ten of the following in 25-30 words each:-
- Geographical situation of Punjab in the world
 - Winter rainfall in Punjab.
 - Districts with highest forest density in Punjab.
 - Indira Gandhi Canal.
 - Bet and Chhambh.
 - Kotla power House.
 - List the districts of Punjab having border with Pakistan and Haryana state.
 - White Bein and Choes.
 - Three Lowest population growth districts of Punjab.
 - Name the Cotton Textile Industrial areas in Amritsar.
 - Name the Thermal plants in Punjab.
 - Sugar mills in Doaba region.
 - Why is S.A.S Nagar Mohali growing very fast in population growth?
 - Minerals in Punjab.
 - Lowest Literacy districts of Punjab.

(10×2)

UNIT - I

- II. Briefly discuss the Location, Evolution and latest Administrative set up of Punjab. (10)
- III. Write a Geographical essay on Malwa region of Punjab. (10)

UNIT - II

- IV. Explain the physiographic divisions of Punjab in detail with the help of a map. (10)
- V. Differentiate between the Weather and Climate. Write a detailed note on climate of Punjab. (10)

UNIT - III

- VI. What are the geographical conditions required for Wheat cultivation? Discuss wheat crop and its cultivated areas in Punjab. (3+7)
- VII. Write notes in brief on Irrigation and Green Revolution in Punjab. (5+5)

UNIT - IV

- VIII. What is Population Migration? Discuss different types of Migration in Punjab. (10)
- IX. Discuss the main Characteristics and Problems of Industries in Punjab with suitable examples. (10)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

नोट: किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक भाग (1-4) से एक-एक प्रश्न का चयन करें। प्रश्न-1 अनिवार्य है।

*_**_

1. निम्नलिखित में से किन्हीं दस प्रश्नों (प्रत्येक) का उत्तर 25-30 शब्दों में दीजिए:-

- (क) विश्व में पंजाब की भौगोलिक स्थिति
- (ख) पंजाब में शीतकालीन वर्षा।
- (ग) पंजाब में सर्वाधिक वन घनत्व वाले जिले।
- (घ) इंदिरा गांधी नहर।
- (ङ.) बेट और छंभ।
- (च) कोटला बिजली घर।
- (छ) पंजाब के उन जिलों की सूची बनाएं जिनकी सीमा पाकिस्तान और हरियाणा राज्य से लगती है।
- (ज) सफेद बीन नदी और चो (बरसाती नाले)
- (झ) पंजाब के तीन सबसे कम जनसंख्या वृद्धि वाले जिले।
- (ञ) अमृतसर में सूती वस्त्र औद्योगिक क्षेत्रों के नाम बताइए।
- (ट) पंजाब में ताप संयंत्रों के नाम बताइए।
- (ठ) दोआबा क्षेत्र में चीनी मिलें।
- (ड) एस.ए.एस नगर मोहाली जनसंख्या वृद्धि में बहुत तेजी से क्यों बढ़ रहा है?
- (ढ) पंजाब में खनिज।
- (ण) पंजाब के सबसे कम साक्षरता वाले जिले।

भाग-1

2. पंजाब की स्थिति, विकास और नवीनतम प्रशासनिक व्यवस्था की संक्षिप्त में व्याख्या कीजिए।
3. पंजाब के मालवा क्षेत्र पर भौगोलिक निबंध लिखिए।

भाग-2

4. मानचित्र की सहायता से पंजाब के भौगोलिक विभाजन का विस्तारपूर्वक वर्णन कीजिए।
5. मौसम और जलवायु में अंतर स्पष्ट कीजिए। पंजाब की जलवायु पर विस्तृत टिप्पणी लिखिए।

भाग-3

6. गेहूँ की खेती के लिए आवश्यक भौगोलिक परिस्थितियाँ क्या हैं? पंजाब में गेहूँ की फसल और उसके खेती वाले क्षेत्रों की चर्चा कीजिए।
7. पंजाब में सिंचाई और हरित क्रांति पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

भाग-4

8. जनसंख्या प्रवासन क्या है? पंजाब में विभिन्न प्रकार के प्रवासन की चर्चा कीजिए।
9. उपयुक्त उदाहरणों के साथ, पंजाब में उद्योगों की मुख्य विशेषताओं और समस्याओं का वर्णन कीजिए।

*_**_

(3)

नोट: प्रश्न नंबर 1 लाज़मी है अਤੇ हरेक भाग (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

*_**_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਹਰ ਇਕ) ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

- (ੳ) ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ
- (ਅ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਬਾਰਸ਼.
- (ੲ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਘਣਤਾ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ.
- (ਸ) ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਹਿਰ.
- (ਹ) ਬੇਟ ਅਤੇ ਛੰਭ.
- (ਕ) ਕੋਟਲਾ ਬਿਜਲੀ ਘਰ
- (ਖ) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ.
- (ਗ) ਚਿੱਟੀ ਬੇਈ ਨਦੀ ਅਤੇ ਬਰਸਾਤੀ ਨਾਲੇ
- (ਘ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ.
- (ਙ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੂਤੀ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ.
- (ਚ) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ.
- (ਛ) ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ.
- (ਜ) ਏਸ.ਏ.ਏਸ. ਨਗਰ ਮੁਹਾਲੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ?
- (ਝ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਣਿਜ
- (ਵ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਾਖਰਤਾ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ.

ਭਾਗ-1

2. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਥਤੀ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ.
3. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ.

ਭਾਗ-2

4. ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਕ ਵੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ.
5. ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਸਮ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ.

ਭਾਗ-3

6. ਕਣਕ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।
7. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਜਾਈ ਅਤੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਜਨਸੰਖਿਆ ਪਰਵਾਸ ਕੀ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ.
9. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ.

*_**_